

JEAN RACINE

het hof, de devote mevrouw de Maintenon, haar gezellinnen, leerlingen, enz. Bij de opvoering van *Esther* toonden de Dames van Saint-Cyr haar ontevredenheid over zoo iets wufts als het medespelen van leerlingen dier school in een tooneelstuk, door erbij te zitten „les yeux baissés et occupées à dire leur chapelet,” als om tegelijk haar grenzeloze afkeuring en haar wellevende ingetogenheid te kennen te geven — waarbij dan het manuaal met den rozenkrans waarschijnlijk bedoelde, Beëlzebub uit te bannen. Welk een milieu, voor een vorst van den geest. . . .

Ik heb het in den aanvang gezegd: deze biographie bevredigt niet. Men heeft te doen met een man die zich eerst onderscheidde door zelfstandigheid van oordeel en optreden, en vervolgens door onderdanigheid. Het is waar, ook in zijn onderdanige periode heeft hij zich, naar het schijnt, twee maal flink gedragen (als het geen naïeveteit geweest is): hij heeft, ondanks de vijandigheid die er aan het hof tegenover de jansenisten heerschte, doen blijken dat hij hun trouw bleef; en later heeft hij, op verzoek van mevrouw de Maintenon (die hem er intusschen misschien heeft laten inloopen), een geschrift opgesteld, waarin middelen aan de hand gedaan werden om de ellende van het volk te verlichten. Kon het volk van zulk een koning ellendig zijn? Het scheen gewaagd, dit voorop te stellen en het heeft den koning niet weinig mishaagd. Maar men krijgt den sterken indruk dat Racine slechts bij hooge uitzondering tot iets gewaagds in staat was, gelijk hij ook slechts tijdelijk, en met eenigen, op onzekerheid wijzenden, overmoed, in zijn eerste periode een vrij man was geweest. Racine is wankel. Altijd sterk aan ontroeringen onderhevig, daarbij altijd actief, was hij dit laatste niet altijd op dezelfde wijze. Soms was hij het met schokken, op het eerste gezicht, bij eerste ingeving — op cholericke wijze kortom. Zóó, toen hij kunstenaar was. En op andere tijden was hij actief op nadenkende, langzame wijze, actief in tweede instantie, rustig-gepassioneerd, met andere woorden. Dat moet zijn gewone, zij het ook niet uitzonderinglooze, wijze van zijn geweest zijn, in den tijd dat hij als gezeten burger woonde in de rue Visconti en van daaruit in de dichtbij gevestigde Académie française zijn plechtstatige redevoeringen ging houden. Een karakter dat wankelde tusschen het cholericke en het gepassioneerde, en waarin dit laatste de overhand heeft gehouden. . . .¹

Het rustig-gepassioneerde, wel te verstaan, want de leeringen van Port-Royal, die levenslang beteekenis voor hem hebben gehad, gaven rust. Voor zijn onafhankelijk oordeel hebben ze niet dan intermitterend ruimte gelaten; zoo ook is zijn kunstenaarschap slechts intermitterend geweest. Al heeft dit kunstenaarschap dan ook lang genoeg bestaan om hem in staat te stellen, negen treurspelen van den eersten rang te scheppen;